

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

Különböző területi szinteken működő – a román-magyar határon átnyúló – együttműködések, különös tekintettel a Debrecen – Nagyvárad Eurometropoliszra (European Grouping of Territorial Cooperation - EGTC)

PhD thesis

Romanian-Hungarian cross-border cooperation at various territorial levels, with a particular study of the Debrecen-Oradea Eurometropolis (European Grouping of Territorial Cooperation - EGTC)

Szerző / Author: ȚOCA Constantin Vasile

Témavezető / Supervisor: Dr. SÜLI-ZAKAR István

DEBRECENI EGYETEM / UNIVERSITY OF DEBRECEN

Természettudományi Doktori Tanács / Doctoral Council of Natural Sciences

Földtudományok Doktori Iskola / Doctoral School of Geosciences

Debrecen, 2012

1. Bevezetés

Az elmúlt évtizedekben Európában a határon átnyúló kapcsolatok elismert és tudományos módszerekkel is kutatott jelenségsoport volt. Az egységesülő Európában a nemzetállami határok jelentős akadályt jelentettek, amelyek gátolták az egyének, a gondolatok, a tőke és az áruk szabad áramlását. Ezért a formálódó Európai Unió vezetői támogatták a határok lebontását és ennek elsőszámú szervezeti formáit az eurorégiók és az utóbbi években az eurometropoliszok tevékenységét. Nyugat-európai példák alapján szerveződtek meg a mi térségünkben is az eurorégiók, majd az első eurometropoliszok.

A határon átnyúló kapcsolatok kutatása különösen aktuális a mi térségünkben, kitüntetetten a magyar-román határ mentén, amely hosszú időn át Európa egyik legzártabb határa volt (Süli-Zakar, 2003; Ilieș A, 2010). A rendszerváltásokot követően fokozatosan áteresztővé vált a magyar – román határ, amely mindkét ország számára alapvető jelenőséggel bír. A magyar-román határon átnyúló kapcsolatok fejlesztése különösen aktuális, hiszen a trianoni békeszerződés következtében létrejött határok kettévágták például Debrecen és Nagyvárad vonzáskörzeteit, melyek újjáélesztésére napjainkban az európai integráció és különösen pedig az eumetropolisz program (DebOra-projekt) kínál történelmi lehetőséget. (Süli-Zakar – Horga, 2003)

2. A dolgozat célja, hipotézisek

A dolgozat átfogó célja hogy a magyar-román határ mentén kibontakozó együttműködések, különösen pedig Debrecen és Nagyvárad kapcsolatán keresztül tudományosan megalapozott módszerekkel feltárja a két város határon átívelő kapcsolatait, majd az eredmények tükrében fejlesztési javaslatokat fogalmazzon meg az eurometropolisz együttműködés (DebOra projekt) továbbfejlesztése számára, hozzájárulva ezzel a két város és a határ menti területek együttműködésének továbbfejlesztéséhez, valamint további területek kapcsolatának elmélyüléséhez, a határ mentén élő emberek életminőségének javításához.

A doktori értekezés címe “Különböző területi szinteken működő – a román-magyar határon átnyúló – együttműködések, különös tekintettel a Debrecen – Nagyvárad Eurometropoliszra (EGTC)”, hangsúlyozza a határokon átnyúló együttműködések fontosságát, és területi célként a román-magyar együttműködést tekinti vizsgálati alapnak, részletesebben Bihar (Románia) és Hajdu-Bihar (Magyarország) megyéket, és végül, de nem utolsó sorban Debrecen és Nagyváradot. E cél eléréséhez különböző kutatási módszerek és eszközök felhasználásával törekedtem javaslatot tenni egy jövőbeli lehetséges Határokon Átnyúló Együttműködési Eurometropolisz (Debrecen-Nagyvárad EGTC) megvalósíthatóságára.

A kiválasztott téma szorosan kapcsolódik az új jogi eszközök létrehozásához, amelyek hivatalosan alkalmazhatóak az Európai Unió területén (ilyen pl. az EGTC), mely a határokon átnyúló együttműködés szintjén működik, az Európai Unió államainak határainál. Ez az eszköz új lévén, aktuális, és reális lehetőség az európai államok közötti kapcsolatok elmélyítésére.

Az első eurometropolisz, amely az EGTC szintjén létrejött (az LKT, azaz a Lille-Kortrijk-Tournai Eurometropolis) 2008. január 28-án alakult meg Lille-ben (EGTC).

PhD értekezésem témaköréhez kapcsolódóan számos szerző végzett (különböző területeken) kutatásokat, amelyeknek célja a román – magyar határon átnyúló együttműködések helyzetelemzése, a kapcsolatok továbbfejlesztési lehetőségeinek kutatása volt. A magyarországi kutatók között megemlíthjük többek között: Süli-Zakar István, Kozma Gábor, Czimre Klára és Teperics Károly nevét. A kérdéskörrel romániai kutatók – elsősorban a Nagyvárad Állami Egyetem oktatói – is mélyrehatóan foglalkoztak. Mindenképpen említésre érdemes Ioan Horga, Alexandru Ilieș, Luminita Soproni, Adrian-Claudiu Popoviciu, Mircea Brie, vagy például Ambrus Attila munkássága.

A főbb vizsgálati területek között kiemeljük a legfontosabbakat, melyeket részletes tanulmányokon keresztül mutattunk be a fent említett kutatókkal: a regionális fejlesztések, a regionalizmus, a regionális különbségek a határ menti régiókban, az együttműködés a határ két oldalán

fekvő városok között, az etnikumközi kapcsolatok, az eurorégiók az Európai Unió keleti határai mentén, a kulturális kapcsolatok, az oktatási intézmények határon átnyúló együttműködése, a határok és a turizmus, az infrastrukturális kapcsolódás és a határokon átnyúló együttműködések, a humán erőforrások közös fejlesztése, valamint a határ menti régiók gazdasága, a közlekedés, a migráció és a határokon átnyúló fejlesztések jogi megalapozása.

A doktori értekezés célja, hogy elméleti és a gyakorlati síkon hatékony módon sorra vegye és rendszerezze azokat az új, innovatív eredményeket, amelyek felhasználhatóak a politikai és a területfejlesztési döntések során: a helyi, a megyei hatóságok, a nemzeti, a regionális, az eurorégiós és az európai szereplők számára. A dolgozat 4 nagyobb fejezetből és a mellékletekből áll, melyekkel igyekszünk igazolni az elméleti síkját a határon átnyúló együttműködésre vonatkozó elméleteknek. Ezek véleményünk szerint hasznosak és innovatívak a román magyar határ szintjén, különösen pedig Debrecen és Nagyvárad városok jövőbeni együttműködését illetően.

Az első három fejezetben a fogalmi és elméleti kérdéseket elemezzük. Az európai szinten sikeres eurometropoliszokra vonatkozó fejezet három sikeres CBC intézmény elemzését végzi el (Régió Basiliensis, Lille-Kortrijk-Tournai ill. a Metropolis Maastricht), amelyek számunkra a jövőben a határon átnyúló együttműködésre vonatkozó intézmények példáját jelentik. A teljes román-magyar határ vonalat igyekszem, a határokon átnyúló projektek révén vizsgálatba vonni, figyelemmel kísérve a strukturális Hu-Ro alapokat. Részletezni fogom az agglomerációs tendenciákat Debrecen és Nagyvárad városok szintjén is. Szólok a közöttük kialakuló határokon átnyúló együttműködésekről, amely idővel egy, a két város vezetésével megvalósuló eurometropolisszá fejlődhet. Külön fejezetet szenteltem az innovatív elemeknek, melyek szintén a kutatás alapját képezik, és az egyik lehetséges építkezési alapja lehet az EGCT Eurometropolis Debrecen-Nagyváradnak. Végül sorra veszem a választott kutatási téma következtetéseit, igyekszem érveket felállítani a magyar-román határmenti kapcsolatok fejlesztésének szükségességéről, különös tekintettel a két nagyváros eurometropolisszá fejlesztésének kölcsönös előnyeiről.

Empirikus kutatásaim során a következő hipotézisek valóságtartalmát kívántam megvizsgálni:

H1: Az I. és különösen a II. világháború után – derült ki a regionális szakirodalomból – Európa megosztottá vált, sok új politikai határ szabdalta fel a kontinenst. Új államok jöttek létre, így megnőtt e kis kontinens országainak száma. Nyugat-Európa messzeblátó politikusai euroregionális szervezeteket hoztak létre, amelyek célul tűzték ki az egységes Európa megteremtését. Hipotézisünk szerint a helyes európai gyakorlati példák a rendszerváltás után hatottak a mi térségünkre is és a pozitív gyakorlat átvétele kapcsán a határon átnyúló kapcsolatok számos formája bontakozott ki DK-Európában is.

H2: A volt szocialista országok körében végbement rendszerváltás – hosszabb távon – elhozta az EU tagságot is számunkra (Magyarország 2004-ben, Románia 2007-ben csatlakozott az integrációs szervezethez). Hipotézisünk az, hogy a bekövetkezett pozitív politikai változások megnyitották a lehetőséget, hogy a magyar-román határon a különböző területi szinteken sokszínű euroregionális aktivitás bontakozzon ki, amelyek mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a korábbi szigorúan elzárt határ napjainkra áteresztővé és összekapcsolóvá fejlődött.

H3: A Nyugat-Európai regionális szakirodalomból arra következtethetünk, hogy napjainkban a határon átnyúló kapcsolatok és intézmények sorában az eurometropolisz jellegű szerveződések fejtenek ki legnagyobb aktivitást, és ezek ma a CBC legeredményesebb formái. Elképzeléseink szerint a magyar-román határon legnagyobb perspektívával a szerveződő Debrecen-Nagyvárad eurometropolisz rendelkezik.

H4: A társadalomföldrajzi összehasonlító vizsgálatok alapján feltételezzük, hogy Debrecen és Nagyvárad régióközpontok gazdag városi funkciói az együttműködés és a közös fellépés számos lehetőségét hordozzák magukban.

3. A kutatás és feldolgozás során alkalmazott módszerek

PhD-s tevékenységem elméleti megalapozását a határon átnyúló kapcsolatokra vonatkozó hazai és nemzetközi szakirodalom áttekintésével és kritikai elemzésével kezdtem. A határon átnyúló kapcsolatok éppen bonyolultságuk és összetettségük miatt több tudomány nézőpontjából kutathatók, s valóban multidiszciplináris megközelítést követelnek. Ennek során a természetesnek tekintett társadalomföldrajzi megközelítés mellett alapvetőnek tartottam a szociológiai, a közgazdasági, a regionális tudományi eredmények megismerését – továbbfejlesztését is. A kutatásaim során a román (INS) és a magyar (KSH) statisztikai hivatal által publikált adatokat is értékeltem, és ezen kívül az internetes források is részei voltak a szekunder adatgyűjtésemnek. Köztudott, hogy a határon átnyúló kapcsolatokra vonatkozóan releváns statisztikai adat csak igen korlátozott mértékben áll rendelkezésre, ezért alapvető fontosságúnak tartottam a saját adatbázis megteremtését. A saját primer adatfelvételemet Debrecenben ill. Nagyváradon végeztem, se ennek részeként (1000 ill. 1000) összesen 2000 személy véleményét ismertem meg kérdőívem segítségével.

A dolgozat gyakorlati részében a következő kutatási módszereket alkalmaztam: a szociológiai felmérés, kvantitatív módszer (itt figyelembe véve a szociális felmérést) kvalitatív módszerrel, azaz szociológiai interjúval. A kutatási eszközök – amelyek megfelelnek a követelményeknek a választott módszernek –, a kérdőív és interjú voltak. Az alkalmazott felmérési módszerek előnyeit sok szerző dicsérte, de ezeknek is meg vannak a korlátai. Előnyként említhető, hogy kvantitatív módszer lévén, lehetővé teszi a számszerűsítést, és sok embert vonható be a megkérdezettek közé. Az előnyök mellett, bizonyos hátrányok is mutatkoznak, mivel pl. sok esetben viszonylag felszínes jellegűek a válaszok.

A szabvány szerint a szociológiai kutatási szakaszban több fontos lépést meg kell tenni, hogy a végső következtetések a valóságot tükrözzék. Ennek érdekében a szociológiai felmérés minden szakaszában pontosan felvettem a projekt adatait: vizsgálati területek, kutatási célcsoportok, a felmérés módszerei, adatelemzés stb (1. táblázat).

1. táblázat: A társadalmi felmérés jellemzői.

<i>Alkalmazott módszer a szociológiai kutatásban:</i>	<i>A szociológiai felmérés:</i>
Használt eszköz	Szociológiai kérdőívek
A kérdések tipológiája	Zárt és nyitott kérdések
Célcsoportok	Diákok Közvélemény: > 25 év Intézmények (alkalmazottak, tisztviselők)
Használt mérleg	Mérleg: egyszerű, összetett
Alkalmazási adatok	kérdőív szolgáltatók
Az adatok értelmezése	SPSS Software
A kutatás következtetései	A kutatás zárójelentése

Forrás: Saját gyűjtés

A célcsoportok kijelölése – akik megválaszolják a kutatási eszközökben szereplő kérdéseket – a lakosság reprezentatív részét veszi alapul (2. táblázat).

A mintának elengedhetetlen tulajdonsága a minősége, vagyis a minta reprezentatív volta, amely képes hűen reprodukálni a populáció lehetséges struktúráját és jellemzőit, ahol a minta adott (Rotariu – Iluț, 2006).

Szociológiai kutatásunk a lakosságot három kategóriába sorolta, az alábbiak szerint:

- A diákok az oktatás különböző szintjeiről
- A 25 év felettek közvéleménye
- Hivatali alkalmazottak, tisztviselők

2. táblázat. Célcsoportok a Debrecen és Nagyvárad városokban.

Település	Összes kérdőív	Célcsoportok					
		Diákok		> 25 év		Hivatali alkalmazottak	
		Kérdőívek száma	%	Kérdőívek száma	%	Kérdőívek száma	%
Nagyvárad	1000	500	50	400	40	100	10
Debrecen	1000	500	50	400	40	100	10

Forrás: Saját szerkesztés

A primer és a szekunder kutatás során összegyűjtött statisztikai és saját adatok feldolgozását és kiértékelését a Microsoft Office Excel és a SPSS for Windows programok segítségével elemeztem. A diagramokat – grafikonokat Excel programban készítettem, míg tematikus térképeimet az ArcGis szoftverrel szerkesztettem.

4. Kutatási eredmények, következtetések

A disszertáció elméleti fejezeteiben a fő hangsúlyt a határmentiségre, a határon átnyúló kapcsolatokra, s különösen a magyar-román határon átívelő eurorégiók és eurometropoliszok eredményeire és fontosságára helyeztem.

Bemutattam, hogy a pozitív nyugat-európai példákat illetően térségünkben is teret nyertek az eurorégiók és legújabban az eurometropolisz jellegű CBC szervezetek. Különleges figyelemmel vizsgáltam a magyar-román határon átnyúló Hu-Ro projekteket.

Megállapítottam, hogy a határon átnyúló kapcsolatok szervezetei elterjedtek egész Európában, s ezek hazai és nemzetközi kutatása jelentős sikereket produkált. A magyar-román határon elvégzett kutatásaimmal ezekhez a kutatásokhoz igyekeztem eredményeimmel hozzájárulni.

Ráműtöttem, hogy az eurometropolisz jellegű szervezetek Nyugat-Európában is a leginnovatívabbak és Kelet-Közép-Európában való meghonosításuk új dimenzióba emelheti a határon átnyúló kapcsolatokat.

Empirikus úton bizonyítottam, hogy az Eurometropolisz jellegű fejlesztésekre a magyar-román határ térségében a Debrecen-Oradea várospár kínálja a legkedvezőbb társadalmi-gazdasági alapokat és ezt empirikus jellegű kutatásaimmal (diákok, 25 év felettek, hivatali alkalmazottak) bizonyítottam.

Az alábbiakban az előzetesen megfogalmazott hipotéziseim sorrendjében foglalom össze legfontosabb kutatási eredményeimet, tudományos következtetéseimet:

H1

Az I. világháború után Európa megosztottá vált, új politikai határokat rajzoltak, új államok jöttek létre, így megnőtt Európa államainak száma. A törpe és mini-államokat is beleszámítva félszáz kis- és közepes államterületre szabdalódott fel kontinensünk. A sok politikai államhatár az együttműködés, és egységesülés legfontosabb akadálya lett.

Sir Winston Churchill a II. világháború után az Egyesült Államokban lévő Fultonban megtartott beszédében mondta, hogy „vasfüggöny ereszkedett le Európára, mely szétválasztja a kontinenst”. Ennek következtében Nyugat-Európában a kor számos személyisége – köztük Robert Schumann, Jean Monnet, Konrad Adenauer, Paul-Henri Spaak és mások – elméletek egész sorát dolgozták ki az Egyesült Európa létrehozására, mely párosult a határok felszámolásának gondolatával is.

Hipotézisünkkel hangsúlyozni szeretnénk a Nyugat-európai példák pozitív hatásait, a történelmi személyiségek 1990-es rendszerváltások után megfogalmazott véleményeit, melyek hatottak Közép- és Kelet-Európa, mindenek előtt a Magyarország és Románia között húzódó elzáró jellegű határ fokozatos megszüntetésére és a hosszú távú fenntartható fejlődéssel szemben álló társadalmi-gazdasági akadályok felszámolására. A helyes, európai szintű gyakorlati példák megjelenésével és fejlődésével a határon átnyúló kapcsolatok számos formája bontakozott ki a magyar-román határ mentén is.

Mint korábban említést tettünk róla, a határok szempontjából a konfliktusok és az európai érdekek következtében Európa az átalakulások sorozatán ment keresztül, melyek rányomták bélyegüket a régiók harmonikus fejlődése felé vezető folyamat egészére (végeredményben az egységesülő EU-27 megszületésére).

Ebből a szempontból, a társadalmi-gazdasági és politikai rendszereikből fakadóan a Románia és Magyarország közötti határon átnyúló kapcsolatok nehézségek egész sorával voltak terhelve. 1990 után azonban több, fokozatos előrelépés történt, melyek ugyanakkor figyelembe vették az európai határon átnyúló kapcsolatok sikeres példáit, amelyek, jó gyakorlatot kínáltak a határ mindkét oldala számára. Ezek legfontosabb célja az volt, hogy az érintett régiókban különböző területeken biztosítsanak magasabb életminőséget. A sikeres együttműködések három formáját választottuk ki: Regio Basiliensis, Maas-Rhein and Eurometropole Maastricht, Lille – Kortrijk – Tournai (LKT). Az utóbbi együttműködés az első olyan, amelyik az EGTC-nek nevezett új EU-s támogatási eszközt használja fel. E tény alapján, nemcsak a határon átnyúló kapcsolatok különböző formáit elemezzük a dolgozatban, hanem területileg is kiterjesztjük vizsgálatainkat kontinensünk jelentős területeire.

A 2004-ig született jogi eszközökön kívül egy újonnan elfogadott eszköz is létrejött a Közösség által társfinanszírozott területi együttműködési programok és projektek megvalósítása érdekében. Nevezetesen a Strukturális Alapok alá tartozó, 2006 júliusában elfogadott, a 1083/2006-os és 1080/2006-os számú Európai parlamenti és tanácsi (EK) rendelettel összhangban lévő EGTC képviseli azt az új európai támogatási eszközt, amelyet ily módon elsőként, a 2008-ban létrehozott LKT Eurometropolisz használta fel (EGTC, 2008: Comité of Regions, 2007).

1., tézis: Kutatómunkánk során bizonyítottuk, hogy országain esetében a határok és a határtérségek az elmúlt két évtizedben átalakulások sorozatán mentek keresztül, melyek rányomták bélyegüket a régiók, és a határon átnyúló kapcsolatok harmonikus fejlődésére. Számos tanulmányban igazoltuk, hogy az elmúlt évtizedekben a Magyarország és a Románia közötti határt eurorégiók valamint eurometropoliszok szelik át, melyek eredményesen működnek közre a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztésében. Kutatásaink során tanulmányoztuk a Nyugat-európai pozitív példákat, s vizsgáltuk, hogy hogyan tudjuk azokat (pl. az EGTC-t) a mi térségünkben is alkalmazni, ill. bevezetni.

H2

A volt szocialista országok körében végbement rendszerváltás – hosszabb távon – elhozta az EU tagságot is számukra (Magyarország esetében 2004-ben, Románia esetében 2007-ben).

Ezekben az országokban 1993. február 14-én jelent meg először az euroregionalizmus, amikor Debrecenben Lengyelország, Ukrajna és Magyarország külügyminisztereinek és helyi önkormányzati képviselőinek részvételével lezajlott találkozón megalapították a Kárpátok Eurorégiót (Süli-Zakar I., 2008). Az esemény után számos eurorégió jött létre követve ezt a jó európai példát, mely meghonosodott Nyugat-Európában, később Közép- és Kelet-Európát is, ahol a határok elválasztó szerepe számottevően csökkent.

Véleményünk szerint, a román-magyar határ az eurorégiók működésének következtében 1990 után szintén átalakult: Bihar – Hajdú-Bihar Eurorégió (2002. október 11-én Nagyváradon írta alá a romániai Bihar Megyei Tanács és a magyar Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat elnöke) (Ilieş A., 2004), a Kárpátok Eurorégió (1993-ban), a Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégió (Dél-Nyugat-Romániában a határon átnyúló együttműködés első formái 1992-ig nyúlnak vissza és az Eurorégió 2003. május 24-én történt hivatalos bejelentését követően kezdték meg irodáinak működését Szegeden és Dunărea de Jos-ban). Jól látható eredmény a magyar-román határ esetében – mely például a kommunizmus időszaka alatt az egyik legzártabb és leginkább elszigetelt határ volt, azonban napjainkra nyitott határrá vált (az EU csatlakozás következtében). Köszönhetően elsősorban annak, hogy a két ország, Hajdú-Bihar és Bihar megye, valamint a két szomszédos város, Debrecen és Nagyvárad között jó a kommunikáció, és mindez segíti a partnerországokat abban, hogy közös politikai, gazdasági és szociális fejlődést érjenek el, mely tovább erősíti a fenntartható és hatékony együttműködést.

Ez a tézis a második feltételezésünkön alapul, mellyel szeretnénk rávilágítani a román-magyar határ mentén lévő, különböző területi közigazgatási NUTS-egységek helyzetére és szerepére, központi figyelmet szentelve a Debrecen és Nagyvárad közötti közösségeknek. A NUTS-rendszer áttekintésével készíttek elemzést Románia és Magyarország érintkezési területéről, mely településhálózati szempontból különösen elaprózott. Kutatásunk rávilágít az euroregionális dimenzióra, mely – beleértve a Debrecen-Nagyvárad Eurometropolisz területi együttműködési formát is – nem része a NUTS-rendszernek.

Kutatásunk a következő kiemelt szintekre terjedt ki: lokális/települési, megyei, regionális és országos szintek. A különböző funkcionális NUTS elemeken keresztül a román-magyar határ mindkét oldalát be kívánjuk mutatni, elsősorban a Debrecen és Nagyvárad szomszédságában fekvő településekre koncentrálva, mely terület alkotja a jövőben létrehozandó Debrecen-Nagyvárad EGTC eurometropolisz innovatív kezdeményezés alapját.

A két (Bihar és Hajdú-Bihar) megye közötti, valamint a lokális szinten zajló (Debrecen – Nagyvárad) kommunikáció 1990 előtt – amikor a határ igen zártnak tekinthető – meglehetősen csekély mértékű volt, szerény számú román, illetve magyar állampolgárnak volt lehetősége átlátogatni a szomszédos országba, illetve városba. Ez a helyzet azonban 1990 után nagymértékben megváltozott, melyet a Nagyváradra és Debrecenre vonatkozó kutatás eredményei is megerősítenek. Ennek következtében a nagyváradi lakosok magyarországi látogatásainak számában jelentős növekedést lehetett megfigyelni, a megkérdezett tanulói célcsoport 52%-a, a lakossági célcsoport 61%-a és az intézményi célcsoport 69%-a már járt Magyarországon. A határ másik oldalán fekvő Debrecenben megkérdezett diákok 37%-a, a lakosok 47%-a és az intézmények válaszadóinak 47%-a látogatott át Nagyváradra. Konklúzióként megjegyezhetjük, hogy a látogatások száma és gyakorisága közvetlen és erősödő kapcsolatban van a korcsoporti megoszlással.

A látogatás célja a következőképpen alakult a megkérdezettek körében: turizmus (10,3% a diákok és 18% az intézmények esetében), tranzit (az intézmények esetében volt a maximális érték, 12,7%); bevásárlás (a diákok esetében volt a legalacsonyabb 13,6%-os érték, a 25 év feletti lakosság esetében pedig a legmagasabb – 24,6%-os – részesedés). Egy másik lényeges eredmény azt bizonyítja, hogy a vizsgált két város lakosságának legalább negyede, illetve 32%-a minimum egyszer már átlátogatott a másik városba. Ennek során a magyarok 25,8%-a, a románoknak pedig 44,1% saját autóval tette meg az utat.

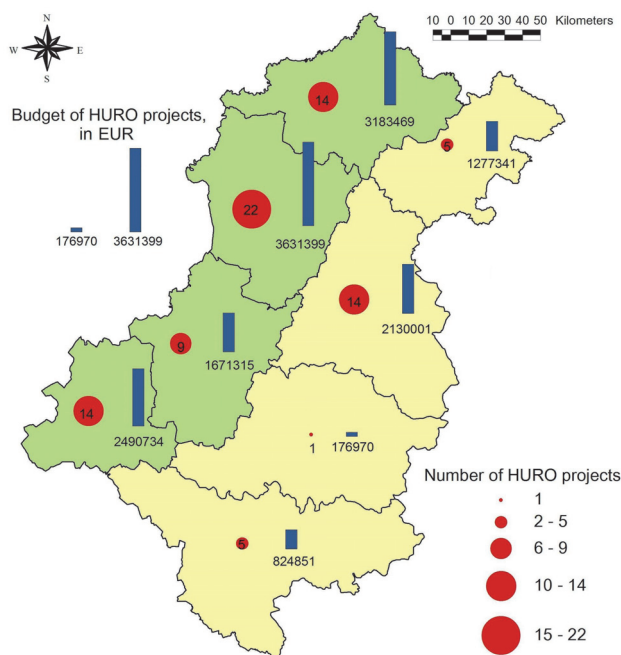
A határon átnyúló kommunikáció azonban túlmutat a településközi kapcsolatokon, s román-magyar együttműködésben különböző NUTS-szinteken is megjelenik:

- országos szint: lényeges együttműködés van a kormányzatok és minisztériumok között a különböző problémák közös megoldásának kidolgozása érdekében
- fejlesztési régiók szintje: együttműködési megállapodás van az Északnyugati Fejlesztési Régió (Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest) és az Észak-alföldi Régió között, mely az idegenforgalom, a környezetvédelem, a mezőgazdasági és vidékfejlesztés, a humán erőforrás-fejlesztés, a gazdaság, a kutatás-fejlesztés-innováció, az elérhetőség és az infrastruktúra, a kultúra és a sport, intézményi együttműködés, valamint a

Strukturális Alapok és projektmenedzsment témakörére terjed ki (<http://www.nord-vest.ro/DESPRE-NOIAgentia-de-Dezvoltare-Regionala-Nord-Vest/REGIUNEA-TRANSILVANIA-DE-NORD/Regiuni-partenerere.html>).

- Bihar és Hajdú-Bihar megye határon átnyúló együttműködés kommunikációja elsősorban a HU-RO projekteken keresztül jelenik meg, olyan területen, ahol a két megye tekinthető a legaktívabbnak a román-magyar határszakaszon, mind a különböző téma- és prioritásterületeken megvalósított projektek számában, mind az elnyert támogatások tekintetében. (1. ábra).

1. ábra: A Hu-Ro projektek száma és költségvetése az együttműködő magyar-román megyék esetében

Forrás: Hungary-Romania Cross-border Co-operation Programme 2007-2013 hivatalos honlapja (a http://www.huro-cbc.eu/en/financed_projects adatai) alapján saját szerkesztés

2., tézis: Az elmúlt években kutatásainkkal bizonyítottuk, hogy a román-magyar határ mentén fekvő térségekben eredményes együttműködési formák jöttek létre, amelyek közül kiemelkedő a '90-es években a Kárpátok Eurorégió, majd a következő etapban a Duna – Tisza – Körös– Maros Eurorégió, a Hajdú-Bihar – Bihar Eurorégió, s a legutóbbi években pedig különös aktivitást tanúsító Debrecen–Nagyvárad Eurometropolisz. (DebOra-projekt)

H3

Nyugat-Európában az eurorégiók jó gyakorlatának példáján túl a fejlődés eredményeként más funkcionális koncepciók is megjelentek, melyek közül elsősorban az eurometropoliszokat lehet megemlíteni. Ez az együttműködési forma legalább két állam határán, két vagy több nagyváros szintjén megjelenő magas szintű és különböző mértékű kooperáció kifejlődését jelenti.

Az eurometropoliszok és az eurorégiók együttműködési és fejlettségi szintjének összehasonlítása során az előbbi van előnyösebb helyzetben, mivel sokkal magasabb átlagos

fejlettségű közösségek és városok, magasabb funkciókra kiterjedő és igen széles skálán mozgó kooperációjáról lehet beszélni.

Debrecen és Nagyvárad két olyan város, melyek közel nyolcszáz évre visszatekintő közös történelemmel rendelkeznek, ezért úgy véljük, hogy a közeljövőben sokkal szorosabb együttműködést jelentő projektek fognak kibontakozni a két település közösségeinek szintjén, másrészt Közép- és Kelet-Európában ez által lehetne megalapozni a jó gyakorlat példáját, mivel így létrejönne a térség legmodernebb és legmagasabb szintet jelentő határon átnyúló (CBC) szervezete.

A határon átnyúló együttműködések nyugat-európai jó gyakorlati példáit alapul véve, a határon átnyúló kapcsolatokat támogató különböző európai eszközök megjelenése után egy új támogatási forma jött létre: a területi együttműködést támogató EGTC "eszköz" az eurometropoliszok létrehozása érdekében, mely legalább két ország határán, legalább két vagy több város szintjén, magasabb dimenzióban jelenhet meg (2. ábra).

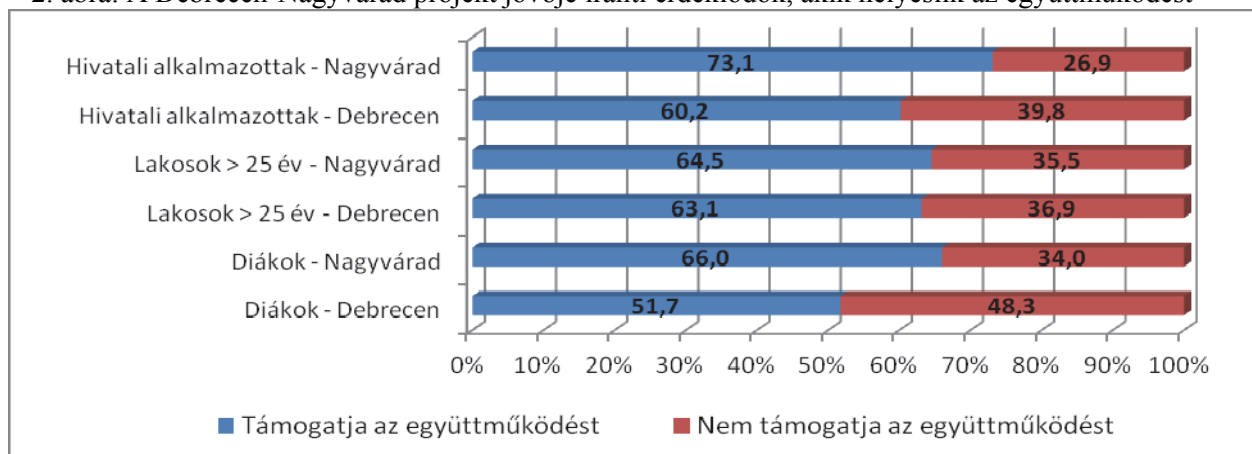
A CBC együttműködések két formáját (eurorégiók – eurometropoliszok) összehasonlítva megállapítható, hogy a kooperáció és a fejlettségi szint tekintetében az eurometropolisz előnyben van, mivel ezek esetében sokkal fejlettebb városokról és közösségekről van szó, nagyobb választékú funkciókkal és szélesebb körű együttműködési területekkel (Süli-Zakar, 2004).

Ebben a tekintetben, az EGTC formájában megvalósuló területi együttműködésre, a Debrecen-Nagyvárad Eurometropolisz létrehozására tett javaslatunk a többi CBC kooperációhoz viszonyítva (pl. az euroregionális együttműködések) sokkal hatékonyabb lehetőséget jelent.

Eurometropolis Debrecen – Oradea (EGTC)

Az elmúlt években, a határ mentén fekvő városok közötti együttműködések az EU keleti perifériáján is intenzívebbé váltak, egymás közelében lévő városok lépéseket szándékoztak tenni annak érdekében, hogy összehangolják gazdasági, egészségügyi és oktatási tevékenységeiket és szolgáltatásaikat. Határ közeli városok sikeres együttműködésére olyan nagyszerű példákat lehet találni Nyugat-Európában, mint a Basel-Mulhouse-Freiburg háromszög a Regio Basiliensis, vagy a Maastricht-Aachen-Liege-Hassel határmenti metropoliszok a Maas-Rajna Eurorégióban. Az együttműködésre hasonlóan jó példát szolgáltat a Goodstadt Eurometropolisz (Lille-Tourcoing-Roubaix-Ieper-Kotrijk-Tournai), ahol különböző módszereket dolgoztak ki annak érdekében, hogy megoldják a határmenti és határon átnyúló problémákat (például közösségi közlekedés, gazdaságfejlesztés, egészségügy, humán erőforrás-fejlesztés, levegőtisztaság és hulladékkezelés). A közös határon átnyúló terveket és e metropoliszok céljait jelentősen támogatja az EU kohéziós politikája. (Süli-Zakar I., 2009)

2. ábra: A Debrecen-Nagyvárad projekt jövője iránti érdeklődők, akik helyeslik az együttműködést

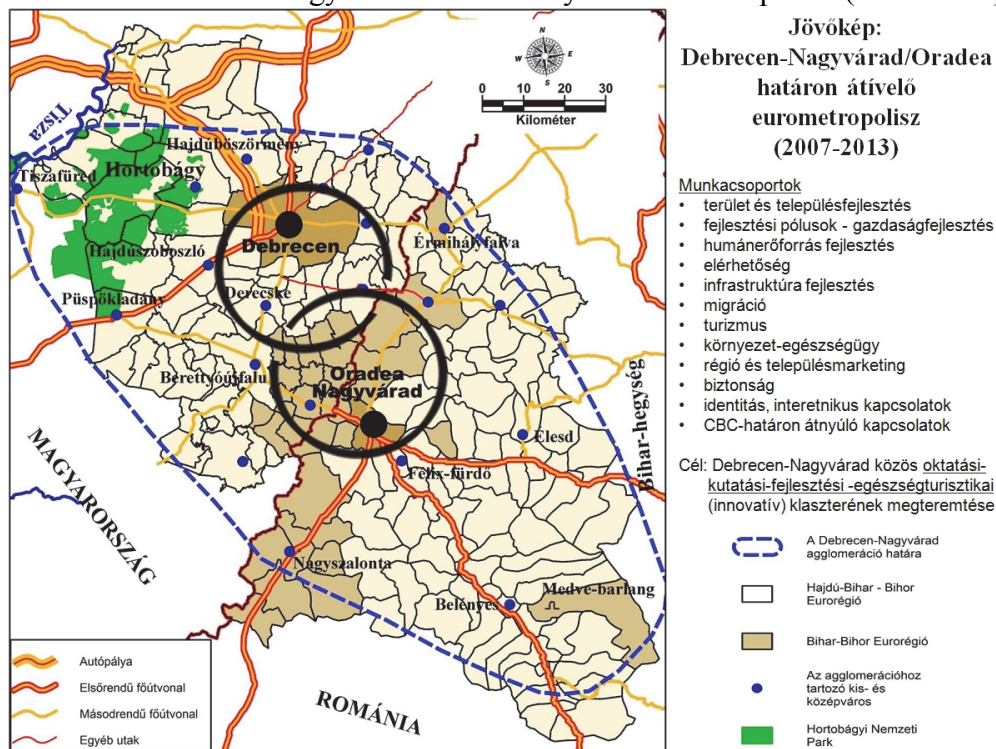

Forrás: Saját szerkesztés önálló kutatásai eredmények alapján

A fenntartható együttműködés igen jó indoka, hogy a Debrecen és Nagyvárad agglomerációjára megfogalmazott projekt ötletét a két város közösségeinek mindhárom célcsoportja kedvezően ítélte meg és pozitívan nyilatkoztak a határon átnyúló kapcsolatokról. Az erre vonatkozó százalékos értékek reprezentatívnak bizonyultak: a debreceni diákok válasza jelentették a legalacsonyabb értéket 51,6%-kal, míg a legmagasabb arányban a nagyváradai képviselői intézményekben dolgozók adtak kedvező választ a kérdésre.

Másrészt az is előnyös, hogy a határ által elválasztott két város számos területen próbálja összehangolni a tevékenységeit (3. ábra). Már létező – vagy jelenleg formálódó – munkacsoportok próbálják segíteni a humán erőforrások, az interetnikus kapcsolatok, a gazdaság, az idegenforgalom, az egészségügyi szolgáltatások, az elérhetőség és az infrastruktúra közös fejlesztésének harmonizálását. Ez – az EU kohéziós forrásainak támogatásával – elvezethet a Debrecen-Nagyvárad innovatív oktatási, kutatás-fejlesztési és egészségturisztikai klaszter létrehozásához. A Debrecen-Nagyvárad Eurometropolisz határon átnyúló innovatív klaszterének formálódásában fontos szerepe lesz a két város egymással együttműködő egységeinek (Süli-Zakar I., 2009).

3. ábra. A Debrecen-Nagyvárad határon átnyúló eurometropolisz (2007-2013)

Forrás: Süli-Zakar I., 2009

Két ok miatt tartjuk megvalósíthatónak a Debrecen-Nagyvárad eurometropolisz elképzelését. Az első ok a fenntartható versenyelőnyre vonatkozik, mely az agglomerációs gazdaságok és a közelség eredményeképpen gazdasági klaszter formál. A méretgazdaságosság és a nagyobb piaci hatókör a cégek klaszterbe tömörülésével, másodlagos, vagy nagyon olcsó / további befektetésekkel érhető el, melyek pusztán a klaszter tagjainak meglévő erőforrásait használják fel. A második ok az elmúlt legalább két évben a román határ magyar oldalán megjelent klaszterek felismerésének és elfogadásának előnyén alapul (Popoviciu – Țoca, 2011), melyek a Debrecen-Nagyváradra készült SWOT-analízisben azonosított hat fő együttműködési területhez köthetőek (kultúra, oktatás, humán kapcsolatok, közlekedés, idegenforgalom, városmodernizáció) (3. táblázat).

Tekintve, hogy a román-magyar határ különböző oldalán fekvő két közösségnek közös szükségletei vannak, jobban lehetne ezeket kezelni a városi fejlődés két pólusa – Debrecen és Nagyvárad – közötti Európai Területi Együttműködési Csoportosulás létrehozásával. A következő

néhány javaslatunkról úgy véljük, hogy kedvező és előremutató az ilyen jellegű potenciális projektek esetében.

3. táblázat.: Debrecen-Nagyvárad Eurometropolisz (EGTC)

Az EGTC neve	Debrecen-Nagyvárad Eurometropolisz
Mozaiknevek	EMOD (DebÓra)
Végrehajtó rendelet	projekt javaslat
Bevont országok	Románia (RO) Magyarország (HU)
Terület	A román-magyar határzóna, melyet keletről az Északnyugati Fejlesztési Régióban lévő Bihar megye és nyugatról az Észak-alföldi Régióban fekvő Hajdú-Bihar megye alkot.
Tagjai	16 önkormányzat: 10 Bihar megyében: Nagyvárad város és a közeli települések Biharia, Borş, Cetariu, Girişu de Criş, Nojorid, Oşorhei, Paleu, Sânmartin és Sântandrei 6 település Hajdú-Bihar megyében: Debrecen megyei jogú város, és Berettyóújfalu, Biharkeresztes, Derecske, Hajdúszoboszló, Püspökladány városok
Időtartam	Határozatlan
Célkitűzések	Létrehozni a jólét, a foglalkoztatottság és a fenntartható fejlődés területét; A határon átnyúló kapcsolatok megerősítése; Az intézményközi euro-metropolitán párbeszéd harmonizálásával összhangba hozni a határon átnyúló gyakorlatot és politikákat; Egységes fejlesztési stratégiát megvalósítani a közös történelemmel és jövővel rendelkező két nép számára;

Forrás: Popoviciu - Ţoca, 2010

3., tézis: Az elmúlt években elvégzett vizsgálatainkkal bizonyítottuk, hogy Debrecen és Nagyvárad több mint hétszáz éves kapcsolata jó alapot szolgáltat arra, hogy a határ mentén fekvő két nagyváros viszonylatában az objektíven meglévő városverseny mellett az együttműködésnek is tág tere van. A multifunkcionális nagyvárosok esetében a határon átnyúló kapcsolatoknak – bizonyítottuk összehasonlító vizsgálatainkkal – sokkal több lehetősége van, mint régiók, megyék vagy településszövetségek esetében.

H4

A jövőbeni Debrecen-Nagyvárad eurometropolisz célkitűzéseinek megvalósítása során a két szomszédos város által elért eredmények közül ki tudunk választani közös elemeket, melyeket a következő kritériumok alapján ki lehet jelölni és ezeket konkrét lépésekkel meg is lehet valósítani.

Minden, a jövőbeni Debrecen-Nagyvárad eurometropolisz számára javasolt célkitűzés a határ két oldalán fekvő szomszédos városoknak ajánlott közös lépésekre koncentrál. A fő tevékenységi körnek arra kellene irányulnia, hogy a polgárok számára optimális feltételeket, életkörülményeket és

nem utolsó sorban egy közös, fenntartható és harmonikusan fejlődő eurometropoliszt tudjanak létrehozni (4. táblázat).

4. táblázat: A megvalósítandó Debrecen-Nagyvárad Eurometropolisz célkitűzései

Kritérium	Nagyvárad	Debrecen
Kulturális	Kulturális célkitűzések Építészeti örökség, Egyházak	Kultúra Vallás
Oktatási	Egyetem Főiskola	Egyetem
Szomszédság	Földrajzi helyzet Határ, vámhivatal	Regionális központ
Közlekedés	Közlekedés Infrastruktúra	Közlekedés Infrastruktúra
Idegenforgalom		
Városmodernizáció		

Forrás: saját szerkesztés a kutatás eredményei alapján

Minden, a jövőbeni Debrecen-Nagyvárad eurometropolisz számára javasolt célkitűzés a határ két oldalán fekvő szomszédos városoknak ajánlott közös lépésekre koncentrálnak. A fő tevékenységi körnek arra kellene irányulnia, hogy a polgárok számára optimális feltételeket, életkörülményeket és nem utolsó sorban egy közös, fenntartható és harmonikusan fejlődő eurometropoliszt tudjanak létrehozni.

Az EGTC-ről szóló rendelet, Council 2006b a különböző EU országok regionális és helyi önkormányzatai számára lehetővé tette, hogy területi önkormányzatok csoportot alkotva jogi személyiséggel rendelkező határon átívelő hatóságot hozhassanak létre (Duhr S., Colomb C., Nadin V., 2010). Az EGTC-n belül létrehozandó Debrecen-Nagyvárad eurometropolisz melletti érvek elsősorban a célvárosok három célcsoportja körében végrehajtott kutatások eredményein, és az ilyen jellegű területi együttműködést támogató hat főbb közös tématerületet megállapító tanulmányokból származó indikátorokon alapulnak:

- a kulturális dimenzió megjelent a három megkérdezett debreceni és nagyváradai célcsoport véleményeiben: kulturális objektumok, épített környezet, egyházak, vallás és kultúra. Ezt alátámasztandó a disszertációban mellékelünk egy térképet a Nagyvárad Metropolitan Területről és Hajdú-Bihar megyéről, illetve Debrecen városáról, melyek nagyszámú eleme a gazdag kulturális örökségről tanúskodik. A kulturális faktornak hármasságú fontossága van, három alapvető és különböző szereppel rendelkezik a többoldalú politikai tevékenységen belül: lehet identitási kérdés, kultúrák közötti és transznacionális együttműködés (Telo, M., 2009). Így, a politikai perspektívától a kulturális faktor érdekében szükségszerű a következő stratégiákat követni (Telo, M., 2009): a különböző kulturális identitások elismerése, a demokrácia törvényi keretek közötti és az egyetemes alapvető jogok elismerése, mely elengedhetetlen összekötő elemnek tekinthető minden kulturális közösség számára. Szükség van továbbá mindenki korrekt szerepvállalására a saját közösség és a globális társadalom számára rendelkezésre álló társadalmi és gazdasági erőforrások használatában, és becsületos többoldalúságra a mindenkit érintő politikai döntéshozatal kialakításában, megvalósításában.
- Oktatás. A régió két legnagyobb egyeteme – a Nagyváradai Egyetem és a Debreceni Egyetem – történelmi tradíciókkal és hosszú távú együttműködéssel rendelkezik az oktatás-kutatás területén. Egyébként is az oktatási kapcsolatok meghatározó jellegűek esetünkben, ahogyan azt a SWOT analízis is bizonyította.
Külföldi pozitív példák: Az EUCOR egy nagy sikerű egyetemek közötti együttműködés, mely közelebb hozta egymáshoz Bâle, Freiburg, Karlsruhe, Strasbourg és Mulhouse egyetemeit, így a tudományegyetemek pillérén belül létezik együttes és lankadatlan törekvés a közös fejlesztési stratégiának megfelelően.
Az oktatási együttműködés másik példáját Kerkrade (Hollandia) és Herzogenrath (Németország) városok szolgáltatták, melyekben a különleges státuszú EURODE nevű

helyhatóság „Eurobabel” elnevezés alatt kifejlesztett egy kétnyelvű oktatási projektet az általános iskolák számára.

Frankfurt és Sublice közös programmal hozta létre a Viadrina Európai Egyetemet német és lengyel diákok számára (GeoJournal 54, 2001).

- A szomszédság dimenziója a következő indikátorokat emeli ki: földrajzi helyzet, határ, vámhivatal, regionális központ. Ezen indikátorok a két város közelsége (távolságuk mindössze 70 km) és szomszédos országok közötti összeköttetések intenzitása – jelentősége folytán bizonyíthatóan teljesülnek, melyek biztosítják a Debrecen és Nagyvárad közötti szoros kapcsolatot, s életképes perspektívát jelentenek a közös fenntartható fejlődéshez.
- szintén erős közös feladatot jelent az összekapcsolódó közlekedési infrastruktúra fejlesztése.
- az idegenforgalmi potenciál kiemeli a két város lehetőségeit és ez a két szomszédos megyére is kiterjeszhető, mivel számos előnyös jellemzőjük van, melyek európai és Európán kívüli turisták számára is fontos vonzó tényezőkké tehetőek. Amennyiben ezek valóban működő elemekké válnak, pénzügyi támogatást vonhatnak a régióba és hosszabb távon közös regionális idegenforgalom és fejlesztés kialakításához vezethetnek. Ennek az érvnek az alátámasztása érdekében, fel lehet hívni a figyelmet a Hajdú-Bihar és Bihar megye idegenforgalmának előmozdítását célzó közös határon átnyúló projektre (<http://www.bihar-bihar.eu/en>).
- a SWOT-analízis által kiemelt utolsó dimenzió a két városra vonatkozó fejlesztés és modernizáció. Itt lehet utalni a fenntartható fejlődés korábban említett irányainak megvalósítását szolgáló helyi és európai fejlesztési forrásokra.

Debrecen és Nagyvárad felkészült arra, hogy közös határon átnyúló területi kezdeményezést indítson és fejlesszen, kiindulva a történelmi örökségükből, és ennek kapcsán lehet említést tenni a két megye hosszú múltú együttműködéséről, mely Bihar megye létrejöttéig nyúlik vissza. A két város céljait egyesítve valódi egyben erős központnak tekinthető: gazdasági, oktatási, kulturális, vallási és adminisztratív szempontból, emiatt miközben az együttműködés történelmi örökségére is támaszkodik, azt mondhatjuk, hogy a két közösség az EGTC új európai eszközének köszönhetően a területi együttműködés eddig nem létező formáját hozhatja létre – a Debrecen-Nagyvárad Eurometropoliszt.

Az új együttműködési forma hangsúlyosabbá tétele érdekében egy **SWOT-analízist** készítettünk:

Erősségek: megelőző kutatás, korábbi együttműködés, közös projektek, NUTS-elemek, etnikai és kulturális sokszínűség, határ megközelíthetősége és átjárhatósága (az EU belső határa), EGTC kialakítása

Gyengeségek: Romániában nincsen EGTC, a kérdés iránti csekély a politikai figyelem, lobbhi hiánya

Lehetőségek: EGTC pénzügyi eszköz, strukturális alapok, HU-RO projektek

Veszélyek: érdekcsoportok ellentétei

Összességében véve az általunk javasolt román-magyar határ menti új EGTC, mely Debrecen és Nagyvárad szintjén a két város eurometropoliszaként valósulhatna meg, a területi együttműködés új formájának tekinthető több szempontból is:

- újszerűség – mivel egy új EU eszközt, az EGTC-t használja fel erre a célra;
- fontosság – ez lenne az első EGTC a román-magyar határ mentén (sőt egész Közép- és DK-Európa területén);
- korábbi határon átnyúló kapcsolatok – számos elképzelés, projekt született Debrecen és Nagyvárad, valamint a Bihar – Hajdú-Bihar Eurorégió szintjén, melyek látható eredménnyel jártak, és kapcsolatok kiépüléséhez vezettek, a jelenlegi időszakot is beleértve (itt lehet megemlíteni az oktatási és együttműködési területet, mely az Institute for Studies Euroregional (IERS) irányítása alá tartozik (Horga I. Süli-Zakar I., 2010, I Süli-Zakar, 2011,));
- jó gyakorlati példa – az általunk javasolt együttműködési forma könnyen válhat sikeres modullá a közép- és kelet-európai országok számára;

- innovatív elem – alapvető tényező a román-magyar határ mentén – de még országos szinten is innovatív lehet, mivel az általunk javasolt formához nincsen hasonló ezen a szinten;
- a kutatás hasznosíthatósága – a román és magyar kutatók által irányított kutatásaink a határon átnyúló kapcsolatok különböző területeire terjedtek ki.

4., tézis: Tudományos kutatásunk alapján a következő területeken működhet eredményesen együtt a két város: mint például oktatási, kulturális, közlekedési, turisztikai téren, vagy a városmodernizáció – város rehabilitáció, az egyes térségek közötti (nemzetközi) migráció. Ezeket a doktori kutatásim során magam is vizsgáltam, megvalósíthatóságukat bizonyítottam, és tudományos alappal szolgáltam a jövőbeni fejlesztések számára. Ezen kívül azonban még számos olyan terület van – mint pl. a környezetvédelem, vagy biztonságpolitika, melyek további vizsgálatok tárgyát képezhetik.

PhD disszertációmban tudományos bázison álló kutatási eredményekkel vizsgáltam a magyar-román határon átnyúló kapcsolatokat, kiemelten a Debrecen-Oradea eurometropolisz jellegű CBC szervezet kialakításának feltételeit. Kutatási eredményeimre alapozva fogalmaztam meg fejlesztési javaslataimat az érintett nagyvárosok – megyék – és mindazon intézmények vezetői számára, akik érdekeltek a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztése érdekében. Bízom benne, hogy a disszertációmmal hozzájárulok a magyar-román határon átnyúló kapcsolatokról kialakított tudományos ismeretek bővítéséhez, s tudományos eredményeimmel elősegítem azok gyakorlati alkalmazását. Kutatásaim során azonban természetesen csak egy kisebb részét tudtam feltárni ennek a sokszínű és bonyolult jelenségcsoportnak, amely mind számomra, mind a témában kutatók számára is további vizsgálatok elvégzését követeli meg.

1. Introduction

In the past decades, in Europe the cross-border relations have been a phenomenon investigated through scientific methods. In the uniting Europe the nation-state boundaries have been a major hinder in the free movement of individuals, ideas, capital and goods. Therefore, the leaders of the forming European Union have been supporting the tearing down of borders and their premier organizational forms, the activity of the Euroregions and, in the last years, those of the Eurometropolises. Following Western European examples, Euroregions at first and then Eurometropolises have been set up in our region.

The research of cross-border relations is particularly relevant for our region, especially along the Hungarian-Romanian border, which for a long time was one of Europe's most closed borders (Süli-Zakar, 2003; Ilieş A., 2010). After the collapse of communism, the Hungarian-Romanian border gradually became permeable, this having a fundamental significance for both countries. The development of the Hungarian-Romanian cross-border relations is very relevant, as the borders resulted from the Trianon Peace treaty divided the attraction areas of Debrecen and Oradea, for which revival in our days the European integration and especially the Eurometropolis programme gives a historic opportunity.

2. The aim of the study and hypotheses

The general scope of the paper is that, through the unfolding collaborations along the Hungarian-Romanian border and especially through the scientific cooperation between Debrecen and Oradea to explore the cross-border relations of the two towns, and in the light of the subsequent result, of formulating proposals for the development and improvement of the Eurometropolis collaboration (DebOra project), of contributing to improve the collaboration between the two towns and between the respective border areas, as well as of consolidating relations pertaining to other areas of interest, such as the improvement of the quality of life for the people living in the border area.

The doctoral thesis titled "Romanian-Hungarian cross-border cooperation at various levels, with a particular study of the Debrecen-Oradea Eurometropolis (EGTC)" emphasizes the importance of cross-border cooperation, and takes on the study of the Romanian-Hungarian collaboration, more precise the counties of Bihor (Romania) and Hajdu-Bihar (Hungary), and last but not least, Debrecen and Oradea. In order to achieve my undertaken target I used various research methods and instruments to make suggestions with regard to the feasibility of a future possible Cross-border Cooperation Eurometropolis (Debrecen-Oradea EGTC).

The selected topic is closely linked to the creation of new legal instruments, which can be used officially on the territory of the European Union (such as the EGTC), which functions at the level of cross-border cooperation, at the frontiers of the EU states. With this instrument being new, there is an actual and real possibility for deepening the relations between European states.

The first Eurometropolis, created at the level of the EGTC is the LKT, or the Lille-Kortrijk-Tournai Eurometropolis) was established on the 28th of January 2008 in Lillie (EGTC).

Relating to the theme of my PhD dissertation, several authors (from different areas) carried out researches undertaking the analysis of the Romanian-Hungarian cross-border co-operation, and also the exploring of possibilities to improve this cooperation. Amongst the Hungarian researchers we mention the name of: Süli-Zakar István, Gábor Kozma, Czimra Klara and Teperics Károly. With the topic also the Romanian researchers were dealing in depth, especially the professors of the State University of Oradea. Definitely worth mentioning are the works of Ioan Horga, Alexandru Ilieş, Luminita Soproni, Adrian Claudiu-Popoviciu, Mircea Brie, or Attila Ambrus.

Among the main examination areas we highlight the most important ones, which we presented through detailed studies with the above mentioned researchers: regional developments, the regionalism, regional differences in the border regions, cooperation between the cities lying at the two sides of the border, inter-ethnic relations, Euroregions at the Eastern borders of the EU, cultural relations, the cross-border cooperation between educational institutions, the borders and tourism,

infrastructural connection and cross-border co operations, joint development of human resources, and the border region's economy, transport, migration and the legal foundation of cross-border developments.

The purpose of this PhD thesis is to enumerate and systematize efficiently on theoretical and practical levels those new, innovative results, which can be applied in course of the political and territorial development decisions: for the local and county authorities, the national, regional, Euroregional and European players. The paper consists of four major chapters and annexes, by which we try to confirm theoretical levels of the theories related to cross-border cooperation. According to our opinion these are useful and innovative, at the level of the Romanian-Hungarian border, especially as regards the future cooperation between the cities of Debrecen and Oradea.

In the first three chapters we analyse the conceptual and theoretical questions. The chapter dealing with the successful Eurometropolises operating at European level makes the analysis of three successful CBC institutions (Regio Basiliensis, Lille-Kortrijk-Tournai and Metropolis Maastricht), which represent for us a future example for institutions for cross border cooperation. We tried to examine the whole Romanian-Hungarian border through cross-border projects, monitoring the structural Hu-Ro founds. We will detail the agglomeration tendencies at the level of the towns of Debrecen and Oradea. We tackled the forming cross-border cooperation between them, which in time can develop into a Eurometropolis. We dedicated a separate chapter for the innovative elements, which also form the basis of the research, and can be one possible pillar of the Debrecen-Oradea EGCT Eurometropolis. Finally, we go over the conclusions of the chosen research theme, where we tried to argue for the necessity of developing Hungarian-Romanian cross-border relations, particularly the mutual advantages of developing the two towns into a Eurometropolis.

During our empirical research we wanted to examine the verity of the following hypotheses:

H1: After the WW I but particularly after WW II – it was revealed by the regional literature – that Europe became divided, many new political borders cut the continent. New states emerged, thus increasing the number of countries of this small continent. The far-sighted politicians from Western Europe established Euroregional organizations, aiming at the creation of a unified Europe. According to our hypothesis, the correct practical European examples after the collapse of communism also influenced our region, and after the takeover of the positive practice many forms of cross-border relations unfolded in South-Eastern Europe as well.

H2: The transition period taking place in the former socialist countries – on the long term - brought us the EU membership (Hungary in 2004, Romania in 2007). Our hypothesis is that the occurred positive political changes opened the possibility, at the Hungarian-Romanian border, on different territorial levels, to unfold a varied Euroregional activity, all of which contributing in our days to the evolution of the former strictly closed borders into permeable and linked ones.

H3: From the Western European regional literature we conclude that in our days among the cross-border relations and institutions the Eurometropolis-type of organizations exert the highest activity, and today these are the most successful forms of CBC. In our view, at the Hungarian-Romanian border, the Debrecen-Oradea Eurometropolis has the biggest perspective.

H4: Based on the compared socio-geographical examinations we assume that the Debrecen and Oradea regional centres' rich urban functions feature collaboration and the potential for a number of joint actions.

3. Methods used during our research and data processing

We started the theoretical foundation of our doctoral research activity with the review and critical analysis of the national and international literature related to cross-border cooperation. The cross-border relations, because of their difficulty and complexity, should be explored from the vantage point of more sciences, and they claim a truly multidisciplinary approach. From this perspective, in addition to the obvious socio-geographical approach, we found it was fundamental to know the sociological, economical and regional scientific results, and also their further improvement. During our research we also evaluated the data published by the Romanian (INS) and Hungarian (KSH) Statistical Offices; also the internet sources were parts of our secondary data collection. It is known that statistical data relevant to cross-border relations is available only in very limited way thus we considered essential to build our own personal database. We collected the primary data in Debrecen and Oradea, and as part of this process, we became familiarized with the opinion of (1000. and 1000) total of 2000 people through the questionnaires we applied.

For the practical part of thesis we used the following research methods: a sociological survey, a quantitative method (based on the social survey), qualitative methods, namely sociological interview. The research tools - meeting the requirements of the chosen method – were the questionnaire and the interview. The advantages of the used survey methods were highlighted by many authors, but of course these also have limitations. As an advantage we can mention that being a quantitative method makes the quantification possible, and many categories of people can be included among the respondents. Beside the benefits, there are also some disadvantages, as in many cases the answers are relatively superficial in nature.

According to the standard in the sociological research stage, several important steps should be taken for the final conclusions to reflect the reality. To this end, in every stage of the sociological survey we accurately collected the project data: the investigation areas, target groups, survey methods, data analysis etc (Table 1).

Table 1: Characteristics of the social survey.

<i>Applied method in the sociological research:</i>	<i>The sociological survey:</i>
Used tool	Sociological questionnaires
Typology of questions	Closed and opened questions
Target groups	Students Public opinion: > 25 years of age Institutions (employees, officials)
Used scales	Balance (Scale): simple, complex
Application data	Questionnaire providers
Interpretation of data	SPSS Software
The consequences of the research	The final assessment of the research

Source: Private collection

The selection of the target groups - who answer the questions found in the research instruments – takes the representative part of the population as its basis (Table 2).

The main characteristic of the sample is its quality, namely the representative character of the sample, which is able to reproduce faithfully the possible structure and properties of the population, where the sample is given. (Rotariu - Iluț, 2006).

Our sociological research split the population into three categories:

- Students from different educational levels
- The public opinion of those over 25
- Office employees, officials

Table 2. Target groups in the towns of Debrecen and Oradea.

Settlement	All questionnaires	Target groups					
		Students		> 25 years of age		Office staff	
		Number of questionnaires	%	Number of questionnaires	%	Number of questionnaires	%
Oradea	1000	500	50	400	40	100	10
Debrecen	1000	500	50	400	40	100	10

Source: Own construction

The evaluation and processing of the statistical and personal data, collected during the primary and secondary research, was made with the Microsoft programmes: Microsoft Office Excel and SPSS. We created the charts – graphics in Excel, while the thematic maps were edited with the ArcGis software.

4. Research results, conclusions

In the theoretical sections of the thesis we put an emphasis on the borders and cross-border relations, focusing especially on the results and importance of the Euroregions and Eurometropolises at the Hungarian-Romanian border.

We have demonstrated that following the positive Western European examples in our region were also gaining ground the Euroregions, and most recently the Eurometropolis like CBC organizations. We have carried out a particular investigation on the Hu-Ro projects at the Hungarian-Romanian border.

We ascertained that the agencies of cross-border relations have spread throughout Europe, and their national and international research has enjoyed considerable success. We wanted to contribute to the general research with our research carried out at the Hungarian-Romanian border and subsequent findings.

We pointed out that in Western Europe as well the Eurometropolis like organizations are the most innovative ones, and their implementation in Central and Eastern Europe can bring new dimensions to the cross-border relations.

By empirical ways we proved that for the Eurometropolis-type developments, at the Hungarian - Romanian border region, the Debrecen-Oradea town pair provides the most favourable socio-economic basis, and we proved this by my empirical researches (students, individuals over 25 years of age, office workers).

Below, in order of our previously formulated hypothesis we will summarize our most important research results and scientific conclusions:

H1

After WW II Europe became divided, new political boundaries were drawn, new states were created, thus increasing the number of European states. Including the mini-states, our continent was tailored into fifty small and medium state territories. The many states boundaries became the major obstacle to cooperation and unification.

Sir Winston Churchill after WW II, in his speech given at Fulton (USA), said that the “Iron Curtain has descended on Europe, which separates the continent.” As a result, in Western Europe, several personalities of that era - including Robert Schumann, Jean Monnet, Konrad Adenauer, Paul-Henri Spaak and others – developed series of theories for the creation of a United Europe, in twin relation with the idea to eliminate borders and frontiers.

We would like to underline with our hypothesis the positive effects of the Western European examples, the opinion of the historical personalities formulated after the regime changes from 1990, which had an influence upon the gradual termination of the closed border situated between Hungary and Romania, and also on the elimination of the socio-economic barriers. With the appearance and development of the correct practical examples at the European level, several forms of cross-border relations emerged along the Hungarian-Romanian border as well.

As previously mentioned, from the perspective of the borders as a result of the conflicts and of the European interests, Europe went through a series of transformations, which have put their mark on the overall process leading to the harmonious development of the regions (ultimately on the birth of the unifying EU-27).

From this perspective, due to their socio-economic and political regimes, the cross-border relations between Romania and Hungary were loaded with a series of difficulties. After 1990, however, much gradual progress have taken place, which at the same time took into account the successful examples of the European cross-border relations that provided examples of good practice for both sides of the border. The most important purpose was to assure higher life quality on different territories of the affected regions. We selected three forms of successful cooperation: Regio Basiliensis, Maas-Rhein and Eurometropolises Maastricht, Lille - Kortrijk - Tournai (LKT). The latter is the first collaboration that uses the new financial instrument of the EU, called EGTC. Based on this fact, in this study we will not only analyse the different forms of territorial cooperation but we will also extend our investigations to significant areas of our continent.

Beside the legal instruments created until 2004, a newly approved instrument was born for the realization of the projects and of the regional cooperation programs co-financed by the Community. Namely, belonging to the Structural Funds, adopted in July 2006, in accordance with the Council Regulation 1080/2006, and with the Parliament and Council Regulation 1083/2006, the EGTC represents the new European financial instrument, which in this way first used the LKT Eurometropolis created in 2008 (EGTC, 2008: Committee of Regions, 2007).

Ist, thesis: During our research, we have demonstrated that in the case of our countries, the borders and border regions in the past two decades have undergone a series of transformations, which heavily influenced the harmonious development of the regions and cross-border relations. We have proved in several studies that in the past decades, the border between Hungary and Romania is crossed by Euroregions and Eurometropolises, which are contributing effectively to the development of cross-border relations. During our research we have studied the positive examples from Western Europe, and we have examined how we can apply and introduce them (for example the EGTC) in our region.

H2

The regime change occurred in the former socialist countries – on the long term - has brought them the EU membership (In case of Hungary, in 2004, and in the case of Romania in 2007).

In these countries, on the 14th of February 1993, appeared for the first time the euro-regionalism, when in Debrecen, at the meeting of the Foreign Affairs Ministers of Poland, Hungary and Ukraine and of the representatives of local government the Carpathian Euroregion was established (Süli-Zakar I., 2008). After the event several Euroregions were established, following this good European example, which got naturalized in Western Europe and later in Central and Eastern Europe as well, where the dividing role of the border has decreased considerably.

In our opinion, the Romanian-Hungarian border as a result of the functioning of the Euroregion also changed after 1990: Bihor - Hajdu-Bihar Euroregion (signed on the 11th October 2002 in Oradea by the President of the Romanian Bihor County Council and the Hungarian Hajdu-Bihar County Chairman) (Ilieş a, 2004), the Carpathian Euroregion (in 1993), the Danube-Kris-Mures-Tisa Euroregion (in South-West Romania, the forms of cross-border cooperation dates back until 1992, and after the official announcement of the Euroregion on the 24th of May 2003, our offices began their operation in Szeged and in Dunărea de Jos). A highly visible result in the case of the Hungarian-Romanian border – which for example, during the communism was one of the most closed and isolated border, however, to date it turned into an open border (thanks to the EU accession). Thanks mainly to the fact that between the two countries, Hajdu-Bihar and Bihor counties, and the two neighbouring towns of Debrecen and Oradea there is good communication that helps the partner countries reach a common political, economic and social development, which further enhances the sustainable and efficient cooperation.

This thesis is based on our second hypothesis, by which we would like to highlight the situation and role of the different territorial, administrative NUTS units along the Romanian-Hungarian border, dedicating a special attention to the communities between Debrecen and Oradea. By reviewing the NUTS system we analyse the contact zone between Romania and Hungary, which has a very fragmented network of settlements. Our research highlights the Euroregional dimension, which - including the Debrecen-Oradea Eurometropolis form of cooperation too - is not part of the NUTS system.

Our survey covered the following priority levels: local / municipal, county, regional and national levels. Through the various functional NUTS elements, we intend to present both sides of the Romanian-Hungarian border, especially concentrating on the settlements in the neighbourhood of Debrecen and Oradea, which area forms the basis of the innovative initiative of the EGTC Debrecen-Oradea Eurometropolis, realizable in the future

Between the two (Bihor and Hajdu-Bihar) counties, as well as at the local level (Debrecen - Oradea) the communication before 1990 - when the border was considered really closed - was rather low, a modest number of Romanian and Hungarian citizens had the opportunity to visit the neighbouring country or town. However, this situation has changed greatly since 1990, this change being confirmed by the research results regarding Oradea and Debrecen. As a result, a significant improvement can be observed in the number of visits to Hungary of the residents of Oradea, i.e. 52% of the surveyed target group of students, 61% of the targeted population, and 69% of the institutional target groups have already been to Hungary. In Debrecen, situated on the other side of the border, 37% of the surveyed students, 47% of the inhabitants, and 47% of the institutional respondents have already visited Oradea. In conclusion, we may note that the number and frequency of visits is directly related to the age-group distribution.

As for the purpose of the visit, the percentage differs among the respondents: tourism (10.3% in the case of the students, 18% in case of institutions), transit (the institutions recorded the maximum value, 12.7%), shopping (the students recorded the lowest, 13.6%, while the population over 25 years of age recorded the highest, 24.6%). Another important result demonstrates that in the two surveyed towns at least a quarter of the population (or rather 32%), have visited the other town at least once. In doing so, 25.8% of the Hungarians and 44.1% of the Romanians took the trip by their own car.

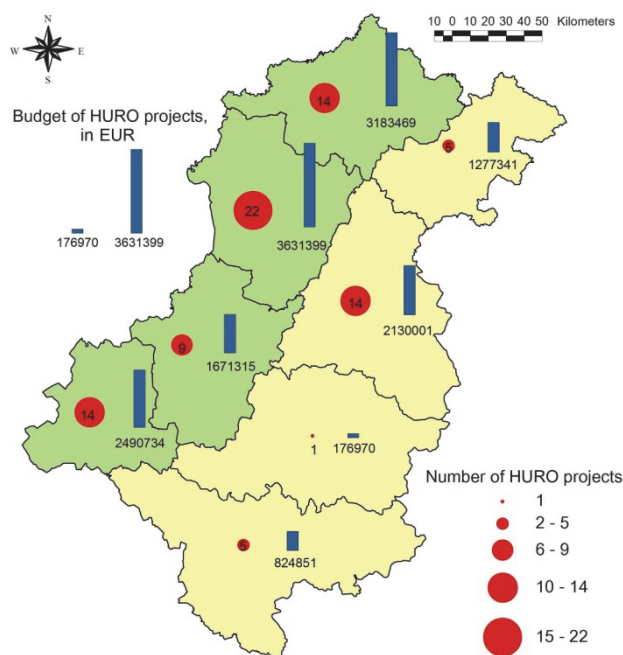
The cross-border communication, however, goes beyond the relationships between settlements, and the Romanian-Hungarian cooperation appears on different NUTS levels:

- National level: there is significant cooperation between the governments and ministries in order to develop common solutions to various problems
- Development Regions level: there is a Cooperation Agreement between the North-Western Development Region (Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest) and the Northern Great Plains Region, which covers areas like: tourism, environmental protection, agriculture and rural development, human resources development, economy, research-development-innovation, accessibility and infrastructure, culture and sport, institutional cooperation, as well Structural Funds and project management (<http://www.nord-vest.ro/DESPRE-NOIAGentia-de>

Dezvoltare-Regionala-Nord-Vest/REGIUNEA-TRANSILVANIA-DE-NORD/Regiuni-partenere.html).

- The Bihor and Hajdu-Bihar cross-border cooperation communication appears in particular through the HU-RO projects in those areas where the two counties can be considered as most active on the Romanian-Hungarian borderline, both for the number of projects realized on different theme and priority areas, and for the obtained supports (Map 1).

Map 1: The number and budget of the Hu-Ro projects and budget in the case cooperating Hungary and Romanian counties

Source: Based on the data of the official website of the Hungary-Romania Cross-border Co-operation Programmed 2007-2013 Official website (in http://www.huro-cbc.eu/en/financed_projects data) our own editing.

2nd thesis: In recent years, our researches have demonstrated that in the areas along the Romanian-Hungarian border effective forms of cooperation have been established, of which the Carpathian Euroregion stands out for the '90s, and later on the Danube - Tisa - Kris-Mures Euroregion, the Hajdu-Bihar - Bihor Euroregion, and in recent years the Debrecen-Oradea Eurometropolis, showing a particularly distinctive activity. (DebOra project).

H3

In Western Europe, in addition to the example of the good practice of Euroregions, as a result of the development, other functional concepts emerged as well, of which primarily the Eurometropolises can be mentioned. This form of cooperation, at least on the border of two countries, means the development of a high profile and different scale cooperation appearing at the level of two or more towns.

During the comparison of the cooperation and development levels of the Eurometropolises and Euroregions, the first is in a more favourable position, because we can talk about a higher level of cooperation moving on a wider scale, that of communities and towns with a higher average level of development.

Debrecen and Oradea are two towns with nearly eight hundred years of common history and therefore we believe that in the near future projects bringing an even more tight cooperation will evolve at the level of the population of the two settlements; on the other hand in Central and Eastern Europe this could be the ground example for good practice as the region's most modern institutions would be created to represent the highest level of cross-border cooperation.

Following the example of the best practices of cross-border cooperation from Western Europe, after the appearance of various European instruments supporting the cross-border relations, a new form of assistance was created: the EGTC “tool” backing up the cross-border cooperation, which at least on the border of two countries, and at least on the level of two or more cities may appear on a higher dimension.

By comparing the two forms of CBC cooperation (Euroregions - Eurometropolises) it can be ascertained that in point of the cooperation and development level the Eurometropolis has the advantage, because in their case much more developed cities and communities are involved, with a greater variety of functions and a wider range of cooperation areas (Süli-Zakar, in 2004).

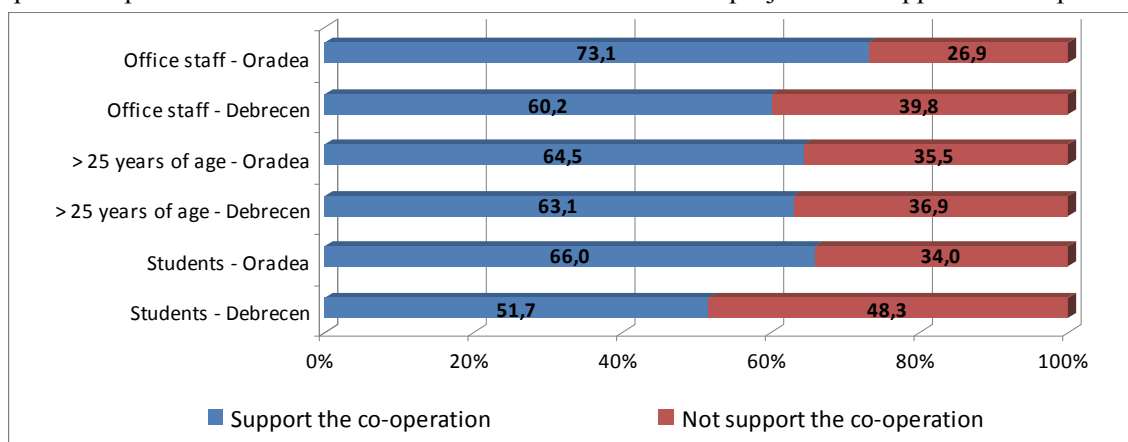
In this regard, in the form of an EGTC territorial cooperation, our suggestion for the creation of the Debrecen-Oradea Eurometropolis in comparison to the other CBC cooperation (for example the Euroregional cooperation) signifies a more efficient opportunity.

The Debrecen- Oradea Eurometropolis (EGTC)

In the past years, the cooperation between the border towns along the Eastern periphery of the EU have become more intensified as well; the neighbouring cities intended to take actions in order to harmonize their economic, health and educational activities and services. For the successful cooperation of border towns great examples can be found in Western Europe, such as the Basel-Mulhouse-Freiburg Triangle, Regio Basiliensis, or the Maastricht-Aachen-Liege Hassel-border metropolises in the Meuse-Rhine Euroregion. Another good example is provided by the Goodstadt Eurometropolis (Lille-Tourcoing-Roubaix, Ieper, Katrijk-Tournai), where different methods have been developed in order to solve the border and cross-border problems (such as public transport, economic development, health, human resources development, air quality, waste management). The cross-border plans and objectives of the metropolises enjoy a significant support from the EU's cohesion policy. (Süli-Zakar I., 2009).

A very good argument in favour of sustaining this cooperation is the favourable opinion of all three target groups of the two communities regarding the creation of Debrecen and Oradea agglomeration, giving a positive assessment about the cross-border relations. The relevant percentages proved to be representative: the answers of Debrecen students have been reported as the lowest value, 51.6%, while the personnel from representative institutions of Oradea gave positive answers to the question in the highest proportion (Graph 1).

Graph 1: People interested in the future of the Debrecen-Oradea project who support the cooperation

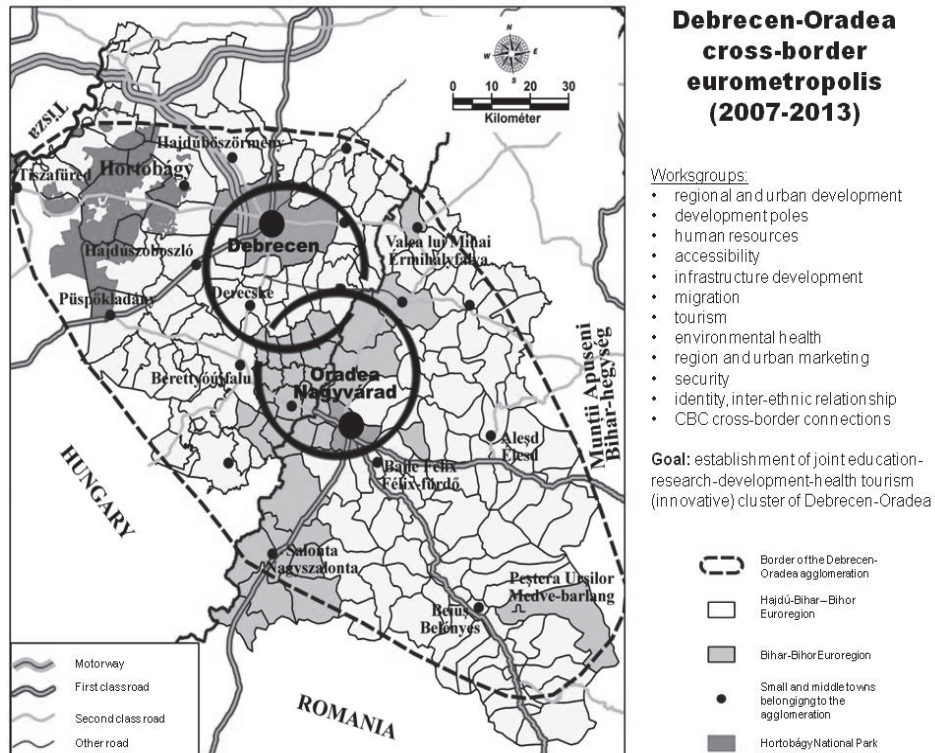

Source: Own edition based on the individual research results

On the other hand, that is also beneficial that the two cities separated by the border, strive to coordinate their activities on various fields (Map 2.). Already existing - or currently forming –

working groups are trying to help the harmonization of the common development of human resources, inter-ethnic relations, economy, tourism, health services, and accessibility and infrastructure. This - with the support from the EU cohesion funds – could lead to the creation of Debrecen-Oradea innovative teaching, research-development and health tourism cluster. In the formation of the innovative cross-border cluster of the Debrecen-Oradea Eurometropolis will play an important role the cooperating universities of the two cities. (Süli-Zakar I., 2009).

Map 2. The Debrecen-Oradea cross-border Eurometropolis (2007-2013)

Source: Süli-Zakar I., 2009

There are two reasons for which we consider feasible the idea of the Debrecen-Oradea Eurometropolis. The first reason refers to the sustainable competitive advantage, which, as a result of the agglomeration economies and of the proximity, forms a cluster. The economy of scale and the greater market coverage can be achieved by the clustering of companies, through secondary, or very cheap / additional investments, which only use the existing resources of members. The second reason is based on the advantage of the recognition and acceptance of the clusters, appeared in the last two years on the Hungarian side of the Romanian border (Popoviciu - Toca, 2011), which can be linked to the six cooperation fields identified in the SWOT analysis made on Debrecen-Oradea (culture, education, human relations, transport, tourism, urban modernization).

Given the fact that communities living on the two sides of the Romanian-Hungarian border have common necessities, these could be better managed by the creation, between the two poles of urban development- the Debrecen and Oradea of the European Grouping of Territorial Cooperation. About our next few proposals we believe that they are very favourable and progressive in the case of such potential projects (Table 3).

Table 3. Debrecen-Oradea Eurometropolis (EGTC)

The EGTC name	Eurometropolis Oradea – Debrecen
Acronym	EMOD (DebOra)
Implementing statute	Project proposal
Involved states	Romania (RO) Hungary (HU)
Territory	The Romanian and Hungarian border area, represented by the space of the Bihor county from the North-West Development Region, at the East of the border and the space of the Hajdu-Bihar county from the Great Plains region of North (Észak-Alföldi Régió) at the West of the border.
Members	16 local authorities: 10 in Bihor County: the town of Oradea and the near villages Biharia, Borş, Cetariu, Girişu de Criş, Nojorid, Oşorhei, Paleu, Sânmartin si Sântandrei 6 in the Hajdu-Bihar County: the town of Debrecen, towns of Berettyóújfalu, Biharkeresztes, Derecske, Hajdúszoboszló, Püspökladány,
Duration	Undefined
Objectives	Creating an area of welfare, employment and sustainable development; The consolidation of cross-border cooperation; The synchronization of the cross-border policies by harmonizing the inter-institutional Eurometropolitan dialogue; Realizing a single development strategy for two peoples with common history and future;

Source: Popoviciu - Ţoca, 2010

3rd thesis: In our studies carried out in the recent years we have demonstrated that Debrecen and Oradea with its more than 700 hundred years relationship provides a good basis, that between the two cities located along border, besides the objectively present competition, to be also considerable space for cooperation. In case of the multi-functional large cities, the cross-border relations – we have demonstrated with our comparative inquiries –have more possibilities, than in the case of regions, counties or municipalities.

H4

In the course of pursuing the goals of the future of Debrecen-Oradea Eurometropolis, from the achieved results of two neighbouring cities we can choose common elements, which based on the following criteria, can be marked out and these can be accomplished through concrete steps.

Every objective suggested for the future Debrecen-Oradea Eurometropolis focuses on the proposed common steps for neighbouring towns situated on the two sides of the border. The main field of activity should aim to create for the citizens optimal conditions, living standards, and last but not least a common, sustainable and harmoniously developing Eurometropolis (Table 4).

Table 4: The objectives of the proposed Debrecen-Oradea

Criteria	Oradea	Debrecen
Cultural	Cultural objectives Architectural heritage, Churches	Culture Religion
Educational	University College	University
Neighbourhood	Geographical position Border, Customs Office	Regional Centre
Transport	Transport Infrastructure	Transport Infrastructure
Tourism		
Urban development		

Source: own edition based on the research results

The EGTC Regulation, Council 2006b, has allowed for the regional and local governments from different EU countries, that the territorial governments constituting a group, to build up a cross-border authority with legal personality (Duhr S., C. Colomb, Nadin V, 2010) .

The arguments in favour of the establishment of the Debrecen-Oradea Eurometropolis within the EGTC framework, primary are based on the results of the researches carried out among the three target groups of the target cities, and also on the indicators supporting such types of territorial cooperation, indicators deriving from six common major thematic fields:

- The cultural dimension appeared in the opinion of the surveyed target groups from Debrecen and Oradea: cultural objects, the built environment, churches, religion and culture. In support of this in the thesis we have annexed a map of Oradea Metropolitan Area and of the Hajdu-Bihar county, and of the town of Debrecen, which with their large number of elements attest a rich cultural heritage. The cultural factor has a triple importance, it has three fundamental and different roles within the multilateral political activity: this can be an identity question or an intercultural and transnational cooperation (Telo, M., 2009). Thus, from the political perspective in favour of the cultural factor is necessary to follow the following strategies (Telo, M., 2009): the recognition of different cultural identities, and of democracy within legal framework of basic rights, which is perceived as an essential linking element for every cultural community. Furthermore there's also a need for everyone's' fair engagement in the use of the social and economic resources available for their own community and global society, and there's also a need for the honest multilateralism in the shaping and the implementation of all policy decisions affecting the entire community.
- Education: The region's two largest universities - the University of Oradea and the Debrecen University – dispose of historical traditions and long-term co-operation on the level education-research. Anyway, the educational relations are relevant in our case, as it was attested by the SWOT analysis.

Foreign positive examples: the EUCOR is a very successful cooperation between universities, which has brought closer to one another the universities of Bale, Freiburg, Karlsruhe, Mulhouse and Strasbourg, this way within the pillars of the universities there is a common and unremitting pursuit of a common development strategy.

- Another example for cooperation in the field of education is provided by the Kerkrade (Netherlands) and Herzogenrath (Germany) cities, in which a local authority EURODE, with a special status, under the name of "Eurobabel" has developed a bilingual educational project for primary schools.

- Frankfurt and Sublice, with a joint program established the Viadrina European University for German and Polish students (GeoJournal 54, 2001).
- The neighbourhood dimension emphasizes the following indicators: the geographic position, border, customs offices, and regional centre. These two indicators, the urban proximity (their distance of only 70 km) and the intensity of the connections between the neighbouring countries - because of its importance it will demonstrably realize, which ensure a close link between Debrecen and Oradea, and represent a viable perspective for the common sustainable development.
- The development of the interlinked transport infrastructure also represents a strong common task
- the touristic potential highlights the possibilities of the two cities, and this can be extended to two neighbouring counties, as they have many advantageous characteristics, which for tourists from Europe and beyond can be transformed into important pull factors. In so far as these become really functioning elements, they can attract financial assistance in the region, and on a long-term this might lead to the shaping of regional tourism and development. In support of this argument it can be drawn the attention, on the cross-border project aiming the improvement of the tourist sector in the Hajdu-Bihar and Bihor counties (<http://www.bihar-bihor.eu/en>).
- The last dimension highlighted by the SWOT analysis is the development and modernization concerning the two towns. Here we may refer to the local and European developmental resources, aiming at the realization of the previously mentioned directions of the sustainable development

Debrecen and Oradea are prepared to launch and to develop a cross-border initiative, departing from their historical inheritance and under this apropos it can be mentioned their old-standing cooperation, which dates back to the creation of the Bihor county. The two cities uniting their objectives can be considered as a genuine and strong centre: from an economic, educational, cultural, religious and administrative point of view, therefore, while the cooperation is based on historic legacy as well, we can state that the two communities thanks to the new instrument of the EGTC can establish the till nowadays non-existent form of territorial cooperation - the Debrecen-Oradea Eurometropolis.

In order to emphasize new form of territorial cooperation we have made a SWOT analysis:

Strengths: preceding research, previous co-operation, joint projects, NUTS elements, ethnic and cultural diversity, accessibility and permeability of the border (the internal border of the EU), creation of an EGTC.

Weaknesses: In Romania there is no EGTC, there is little political attention towards the question, lack of lobbying.

Options: EGTC financial instrument, structural funds, HU-RO projects

Risks: conflicts between the interest groups

Overall, the proposed EGTC along the Romanian-Hungarian border, which would materialize at the level of Debrecen and Oradea as the Eurometropolis of the two cities, can be viewed as a new form of territorial cooperation from different perspectives:

- novelty – because it uses a new EU instrument, the EGTC for this purpose;
- importance - this would be the first EGTC along the Romanian-Hungarian border (moreover in the whole territory of Central and out-Eastern Europe);
- previous cross-border relations - many ideas, projects were born at the level of Debrecen and Oradea as well at the level of Bihor - Hajdu-Bihar Euroregion, which had visible results, leading to the building up of the relations, including the current period as well (where it can be mentioned the educational and co-operation field, which belongs under the authority of the

Institute for Regional Studies, Euro (IERS) (Horga I. Süli-Zakar I., 2010, I Süli-Zakar I., 2011))

- good practical example – the form of cooperation recommended by us can easily become a successful model for Central and Eastern European countries;
- Innovative element - a key factor along the Romanian-Hungarian border - and even on national level it can be innovative, because there's no similar to our proposed form of cooperation at this level;
- The usefulness of the research – our researches conducted by the Romanian and Hungarian scholars covered different areas of the cross-border relations.

4th thesis: Based on our scientific research the two cities can work successfully in the following areas: such as education, culture, transport, tourism, urban modernization-urban rehabilitation and the (international) migration between various regions. We have also examined these during our doctoral research, we have proven their feasibility, serving with scientific foundation for future developments. In addition, however, there are still various areas – such as environmental protection, or security policy, which may be subject to further investigations.

In our PhD thesis we have examined with research results based on a scientific basis, the Hungarian-Romanian cross-border links, especially the criteria of the creation of the Debrecen-Oradea Eurometropolis like CBC organization. Based on our research results we have formulated our personal development suggestions to the involved big cities - counties - and to the leaders of all the institutions interested in the development of the cross-border relations. We are confident that our dissertation will contribute to the amplification of the existent scientific knowledge regarding the cross-border cooperation, and our scientific results will facilitate their practical application. During our research, of course, we were able to uncover only a small part of this diverse and complicated phenomenon, which both in our case and in that of the other researchers of this topic, demand the realization of further examinations.

Hivatkozások

References

- Czimre K. (2006): *Cross – Border Co – operation - Theory and Practice*, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen
- The European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC) (2008): *What Use for European Territorial Cooperation Programmes And Projects?*, Viena
- European Union-Committee of the Regions (2007): *The European Grouping Of Territorial Cooperation – EGCT -*, Brussels
- Horga I. - Süli-Zakar I. (2010): *Cross-border Partnerships With Special Regard To The Hungarian-Romanian-Ukrainian Tripartite Border*, University of Oradea Press, University of Debrecen Press, 2010
- Horga I. - Bărbulescu I. Gh. - Ivan A., Palinchak M. - Süli-Zakar I. (2011): *Regional and Cohesion Policy Insight into the role of the New Policy Design*, University of Debrecen Press, University of Oradea Press, 2011
- Ilieş A. (2010): *Euroregional cross-border cooperation premises at the eastern external border of EU. Romania – borders and borderlands*, Drukarina Wydawnictwa „Bernardinum” Sp.z.o.o., Peplin
- Ilieş A. (2004): *România. Euroregiuni*, Editura Universităţii din Oradea, Oradea
- Kozma G. (2011): *New Results Of Cross-Border CO-Operation*, DIDAKT Kft., Debrecen
- METIS GmbH (2009): *The European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC): state of play and prospects*, Printed in Belgium
- Rotaru T. - Iluţ P. (2006): *Ancheta sociologică și sondajul de opinie*, Editura Polirom, Iași
- Süli-Zakar I. (2008): *A Kárpátok Eurorégió 15 év a határonkon átvívelő kapcsolatok fejlesztéséért*, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen
- Süli-Zakar I. (2004): *Cross-border Co-operation. Schengen Challenges*, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen
- Süli-Zakar I. (2008): *Neighbours and Partners: On The Two Sides Of The Border*, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen
- Süli-Zakar I. (2001): „Falvaink sorsa” és „A városnövekedés szakaszai”, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen
- Süli-Zakar I. (2009): *The Role of the Euroregions and Eurometropolises in the Eternalization of the Borders in the Eastern Periphery of the European Union*, in Europe and the Neighbourhood, Volume 7, edited by Dorin Ioan DOLGHI, Giles ROUET & Zolt RADICS, Oradea University Press, Spring
- Telo M. (2009): *European Union and New Regionalism. Regional Actors and Global Governance in a Post – Hegemonic Era*, Second Edition, Ashgate
- Zamfir C. - Vlăsceanu L. (1998): *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București, 1998

Az értekezés témakörében megjelent publikációk
List of publications in the subject of the thesis

Lektorált, referált külföldi folyóiratban
Peer-reviewed, referenced foreign journal

I.ШУЛИ-ЗАКАР, I. ХОРГА, А. ІЛЕШ, М. ТОМОРИ, К.-В. ЦОКА: ВНЕСОК ІНСТИТУТУ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (ІЕРS) ДЕБРЕЦЕН-ОРАДЕА ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦЕНТРУ ШДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ В ЯКІСНУ ТРАНСФОРМАЦІЮ УГОРСЬКО-РУМУНСЬКОГОТО КОРДОНУ.-ГЕОПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ, Том 9. vol.4. – ISSN 2078-1431-Ужгород.160-203.

Constantin Vasile Toca: *Perspective of putting into practice the Debrecen – Oradea Eurometropolis within the development plan for the European Union beginning with 2013*, Eurolimes, vol 12, ISSN 2247/8450, 2011, *Megjelenés alatt. Lektorált, közlésre elfogadott, nyomdában lévő tanulmány.*

Luminița Șoproni - Constantin Toca: *Global Business Ethics and the Multinational Companies, Management and Marketing, Fascicula Științe Economice, Tom XVI, vol.I ISSN 1582-5450, CNCSIS „Clasa B+”, 2007, pp.1182-1195*

Constantin Toca: *Perspectives for a Development Strategy of Debrecen – Oradea Cross-Border Agglomeration: Relații Internationale și Studii Europene, TOM I, vol. 1, ISSN: 2067-1253, 2009, pp 75-81*

Constantin Vasile Toca, Adrian Popoviciu: *The European Grouping of Territorial Cooperation EGCT, Instrument of Cross-border Cooperation. Case Study Romania – Hungary*, Eurolimes 10, (Eds Dorin Dolghi, Alexandru Ilies, Savvas Katsikiedis, Istvan Suli-Zakar), Oradea University Press, Oradea, 2010, pp 89-103, ISSN: 1841-9259

Constantin Toca, Ioana Maria Clara Boiț: *Transcripts of the Civil Status Purchased from the Foreign Local Authorities in the State of Bihor County Civil Records, Relații Internationale și Studii Europene, Editura Universității din Oradea, ISSN 2067-1253, 2011, pp 151-165*

Külföldön kiadott, idegen nyelvű tanulmánykötetben
Volume published abroad in a foreign language

Constantin Toca: *La communication institutionnelle sur la coopération transfrontalière, Identities, Citizenship and Democracy*, Edited by Luminita Soproni, Bruylant, Belgium, 2010, ISBN 978-2-8027-3085-9, lektorált

Constantin Toca: *Relații Internaționale – Studii Europene: Caiet de activități practice*, Editura Universității din Oradea, ISBN (10) 973-759-100-4, 2006, 79p.

Alina Stoica - Constantin Toca: *Romanian-Hungarian Cross-Border Cultural and Educational Relations, Cross-Border Partnership with special regard to the Hungarian-romanian-ukrain tripartite border*, (Eds Ioan Horga, Istvan Suli-Zakar), University of Oradea Press, 2010, pp 70-76, ISBN 978-963-473-145-7

Constantin Toca: *Project of the Debrecen – Oradea Cross-border Agglomeration, Intercultural Dialogue and European Neighbourhood Policy. The European Parliament*, (Eds Ioan Horga,

Grigore Silasi, Istvan Suli-Zakar, Stanislaw Sagan), University of Oradea Press, Oradea, 2009, pp 255-259, ISBN 978-973-1881-17-1

Constantin Toca: *Oradea oraş frontier – o analiză istorică*, Politici Imperiale în Estul și Vestul Spațiului Românesc, (Eds Sorin Șipoș, Ioan Horga, Igor Șarov, Mircea Brie, Ion Gumenâi), Editura Cartdidact din Chișinău, Republic of Moldova, 2010, pp 559-569, ISBN 978-9975-4001-2-1

Constantin Toca: *Comparative SWOT analysis of the Debrecen – Oradea cross-border communities*, Media and European Diversity, (Eds Luminita Soproni, Ioan Horga), Bruylant, Belgium, 2010, pp. 96-111, ISBN 978-2-8027-3090-3

Florentina Chirodea, Constantin Toca: *Promoting Intercultural Dialogue through Lifelong Learning Policy*, in Media and European Diversity, (Eds Luminita Soproni, Ioan Horga), Bruylant, Belgium 2010, pp 112 -121, ISBN 978-2-8027-3090-3

Constantin Toca: *The stages of development of a functional cross border cooperation. Case Study. The communities of Oradea and Debrecen, a possible model for communities from the Romanian-Moldovan-Ukrainian border*, Ukraina - Romania and Republic of Moldova. Hystorical-political and cultural relations, Cernauti, UKRAINA, 2010

Adrian-Claudiu Popoviciu, Constantin Toca: *Romanian-Hungarian Cross-Border Cooperation Through a Possible EGTC Oradea-Debrecen*, Regional and Cohesion Policy insights into the role of the Partnership Principle in the New Policy Design, (Eds Ioan Horga, Iordan Gh Barbulescu, Adrian Ivan, Mykolia Palinchak, Istvan Suli-Zakar), University of Oradea Press, 2011, pp 241-262, ISBN 978-963-473-439-0

Magyarországon kiadott, idegen nyelvű tanulmánykötetben
Volume published in Hungary in a foreign language

Constantin Toca: *Sociological Research: University of Oradea's Students Knowledge Regarding the Bihar – Hajdu Bihar and Carpathian Euroregions*, Regional Development In the Romanian-Hungarian Cross-Border Space From National to European Perspective, (Eds Istvan Suli-Zakar, Ioan Horga), Debrecen, 2006, pp 129-137, ISBN 978-963-473-035-4

Constantin Toca - Horga Ioan: *Sociological research. Thinking the future together the Debrecen-Oradea cross-border agglomeration*, Neighbours and Partners: On the Two Sides of the Border, (Edited by Istvan Suli-Zakar), Debrecen, 2008, pp 73-83, ISBN 978-963-473-170-2

Constantin Toca: *Cultural-educational development strategies at the level of the Debrecen – Oradea communities*, New Results of Cross-Border Co-Operation, edited by Gabor Kozma, Debrecen 2011, pp 33-41, ISBN 978-963-89167-3-0

Magyarországon kiadott, magyar nyelvű tanulmánykötetben
Volume published in Hungary in Hungarian

Constantin Toca: *Határon átívelő agglomeráció: Debrecen – Nagyvárad Eurometropolis SWOT analízise*, ACTA Iuventutis Geographica, Szerk.: Suli-Zakar., Institutum Socio-Geographiae Universitatis Debreceniensis, 2009, pp 217-225, ISBN 978-963-473-267-9

Suli-Zakar István, Ioan Horga, Alexandru Ilieș, Tömöri Mihály, Constantin Toca: Egy határon átívelő euroregionális kutatóintézet (Institute for Euroregional Studies “Jean Monnet” European Centre of Excellence – IERS) hozzájárulása a magyar-román határ minőségi átalakulásához, “Falvaink sorsa” és “A városnövekedés szakaszai” Tisztelgés a 80 éves Enyedi György akadémikus előtt, Szerk.: Suli-Zakar I., Debrecen, 2011, pp 15-47, ISBN 978-963-318-119-5